

Review Article : บทความปริทัศน์ วัฏจักรคลื่นยาวทางเศรษฐกิจการเมือง กับบทวิเคราะห์การเกิดขึ้นของสงคราม

กัมปนาท เบ็ญจนาวิ

บทนำ

หากกล่าวถึงคำว่า “สงคราม” (War) แล้ว ความหมายหรือคำนิยามจำกัดความแบบกว้าง อาจหมายถึง “เหตุการณ์การปะทะกันแบบรุนแรงระหว่างรัฐหรือกลุ่มรัฐ” แต่สำหรับความหมายแคบ อาจกล่าวได้ว่า สงคราม หมายถึง “สภาพหรือช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ตั้งแต่สองกลุ่มหรือมากกว่านั้นขึ้นไปมีการขัดแย้งและเข้าต่อสู้รบรากันด้วยกำลังอาวุธของทั้งสอง” (Wright, 1942, p. 8 อ้างถึงใน ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ และคณะ, 2542, หน้า 7) ซึ่งสาเหตุหรือปัจจัยถือเป็นสิ่งที่นักวิชาการหรือนักคิดหลาย ๆ คนพยายามที่จะค้นหาและทำนายการเกิดขึ้นของสงคราม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการหยุดยั้งการเกิดขึ้นและผลกระทบที่ตามมาจากสงคราม

ทฤษฎีและแนวความคิดของนักวิชาการที่ทำการศึกษเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยการเกิดขึ้นของสงคราม Jack S. Levy (1985) ได้รวบรวมส่วนหนึ่งไว้ในบทความที่ชื่อ *Theories of General War* ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่ถูกกล่าวถึงและเป็นที่ยอมรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์คาดการณ์การเกิดขึ้นของสงครามในช่วงยุคปัจจุบัน อันประกอบไปด้วย *Theory of hierarchical equilibrium* ของ Manus I. Midlarsky (1984), *Theory of hegemonic war and change* ของ Robert Gilpin (1981), *The power transition theory* ของ Abramo Fimo Kenneth Organski และ Jacek Kugler (1980), *The long cycle theory* ของ George Modelski (1978) และ William R. Thompson (1983), *The capitalist world-economy paradigm* ของ Immanuel Wallerstein (1974) และ Christopher

Chase-Dunn (1981), *Power cycle theory* ของ Charles F. Doran (1983), และ *Theory of economic cycle and the power transition* ของ Raimo Väyrynen (1983)¹

การอธิบายของแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของสงครามส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการศึกษาภายใต้มุมมองแบบ “สำนักสังคมนิยม” (Realist) ที่เน้นศึกษาถึงความสมดุลของอำนาจ (Balance of Power) ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศช่วงเวลาต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาลักษณะดังกล่าวทำให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างประเทศ (International Conflict) จากการแข่งขันแย่งชิงอำนาจ (Power) และการครองความเป็นเจ้าโลก (Hegemonic) ระหว่างประเทศ อันเป็นสภาวะการณ์สำคัญที่ทำให้กลุ่มสำนักสังคมนิยมเชื่อว่าเป็นการก่อให้เกิดอนาธิปไตย (Anarchy) และเป็นแนวโน้มทำให้เกิดสงครามขึ้นได้ (Levy, 1985, pp. 344-345)

---

¹ ผู้สนใจสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก (1.) Midlarsky, M. (1984). A Hierarchical Equilibrium Theory of Systemic War. *Paper presented at the Annual Meeting of the International Studies Association, Atlanta, GA, March 27-31, 1984.* (2.) Gilpin, R. (1981). *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press. (3.) Organski, A. and Jacek Kugler. (1980). *The War Ledger*. Chicago: University of Chicago Press. (4.) Modelski, G. (1978). The Long Cycle of Global Politics and the Nation-State. In *Comparative Studies in Society and History*, 20, pp. 214-235. และ Thompson, W. (1983). Uneven Economic Growth, Systemic Challenges, and Global Wars. In *International Studies Quarterly*, 27, pp. 341-355. (5.) Wallerstein, I. (1974). The Rise and Future Demise of the World Capitalist System: Concepts for Comparative Analysis. In *Comparative Studies in Society and History*, 16, pp. 387-445. และ Chase-Dunn, C. (1981). Interstate System and Capitalist World-Economy: One Logic or Two?. In *International Studies Quarterly*, 25, pp. 19-42. (6.) Doran, C. (1983). Power Cycle Theory and the Contemporary State System in William R. Thompson, Ed., *Contending Approaches to World System Analysis*. Beverly Hills: Sage. Chapter 7. (7.) Väyrynen, R. (1983). Economic Cycles, Power Transitions, Political Management and Wars between Major Powers. In *International Studies Quarterly*, 27, pp. 389-418.

ภายใต้การศึกษาและคำอธิบายของกลุ่มสำนักสังคมนิยมเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของสงคราม แม้จะมีลักษณะที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ไปยังความสมดุลของอำนาจ ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้กลุ่มสำนักสังคมนิยมก็ยังมีนักคิดกลุ่มหนึ่งที่ได้นำการวิเคราะห์โดยการรวบรวมและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) มาคำนวณถึงการเกิดขึ้นของสงคราม ควบคู่กับการเชื่อมโยงปัจจัยเชิงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงสัมพันธ์กัน และยังแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพลวัตของสงครามดังกล่าวเป็นวัฏจักรเวลา (Cycle Time) ที่ค่อนข้างแน่นอน (Goldstein, 1987, p. 575) จึงทำให้นักคิดกลุ่มดังกล่าวมีความโดดเด่นในความพยายามอธิบายเงื่อนไขสภาพแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดสงครามขึ้น รวมถึงการคาดคะเนการเกิดขึ้นของสงครามในช่วงระยะเวลาที่ค่อนข้างแน่นอน ภายใต้การเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักรคลื่นยาว (Long Wave Cycle) นักคิดในกลุ่มนี้ เช่น *George Modelski, Immanuel Wallerstein, William R. Thompson, Christopher Chase-Dunn, Svetlana Rumyantseva, Arno Tausch, Joshua S. Goldstein, หรือ Nikolai Kondratiev* ฯลฯ

ดังนั้น ด้วยความน่าสนใจของกรอบแนวคิดและทฤษฎีของกลุ่มที่ศึกษาการเกิดขึ้นของสงครามเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักรคลื่นยาว ที่แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดสงคราม และยังเป็นกรอบแนวคิดที่ยังวิเคราะห์ให้เห็นถึงระยะเวลาการเกิดขึ้นของสงครามที่แน่นอน จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิเคราะห์และทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดขึ้นและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสงครามขึ้นของกลุ่มนักคิดดังกล่าวอย่างยิ่ง อันจะนำไปสู่การเป็นฐานความคิดต่อยอดทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์อื่น ๆ ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

ว่าด้วยรัฐกับสงคราม

การศึกษาของกลุ่มสำนักสังคมนิยมที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาการกระทำระหว่างรัฐกับรัฐ ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่เรียกว่า “รัฐโลกที่แท้จริง”² รัฐต่าง ๆ แสดงถึงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (สัญชาตญาณ)³ เพื่อรักษาสถานภาพ (Status) และผลประโยชน์ (Interest) อันจะนำไปสู่การมีอำนาจและความมั่งคั่ง (Power and Wealth) ของชาติ ที่ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของทุกรัฐ (Dewey, 1971, pp. 157-158)

การแข่งขันเพื่อช่วงชิงอำนาจและความมั่งคั่งจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ภายใต้ระบบโลก ซึ่งการแข่งขันระหว่างรัฐดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อระบบความสมดุลของอำนาจ (Balance of power) เนื่องจากกลุ่มสำนักสังคมนิยมเชื่อว่า โลกจะเกิดความสงบขึ้นได้นั้น ต้องมีความสมดุลของอำนาจในระบบโลกเป็นกลไกหลัก โดยเฉพาะลักษณะความสมดุลของอำนาจแบบอำนาจขั้วเดียว (Unipolar) ของประเทศมหาอำนาจ (เจ้าโลก) อันถือเป็นลักษณะที่กลุ่มสำนักสังคมนิยมเชื่อว่า จะก่อให้เกิดความสงบขึ้น เนื่องจาก การครองความเป็นเจ้าโลก (Hegemonic) ของประเทศมหาอำนาจหนึ่ง จะสามารถลดความสามารถในการแข่งขัน หรือการต่อสู้จากรัฐศัตรูลงได้ (Chase-Dunn and Podobnik, 1995, p. 320)

แต่อย่างไรก็ตาม การครองความเป็นเจ้าโลกก็เปรียบเสมือนเป็นดาบสองคมที่ส่งผลต่อรัฐผู้ครองความเป็นเจ้าโลกเอง และแปลเปลี่ยนเป็นสงครามขึ้นได้ เนื่องจากการกระทำของรัฐที่มุ่งหมายเพื่อจะปรับระเบียบของระบบระหว่างประเทศ (Reorder the international system) เพื่อครองความเป็นเจ้าโลก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ทำให้ความสมดุลของอำนาจ

² กลุ่มสำนักสังคมนิยมให้ความสำคัญอย่างมากกับ “การเมืองในความเป็นจริง” หรือ “Realpolitik” ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจจึงเป็นสิ่งสะท้อนความเป็นจริงต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากที่สุด

³ Dewey(1971) เชื่อว่า พฤติกรรมการกระทำของรัฐที่แสดงออกมา ส่วนหนึ่งเปรียบเสมือนพฤติกรรมสัญชาตญาณของสัตว์ ที่มักแสดงพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ดังนั้น การต่อสู้ระหว่างรัฐในรูปแบบสงครามจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในระบบโลกเช่นเดียวกัน ซึ่งถือเป็น “Our way of life” (Dewey, 1971, pp. 148-149).

แบบอำนาจชั่วคราวเดียวก็มีแนวโน้มที่จะทำให้ประเทศผู้ครองความเป็นเจ้าโลกลดอำนาจครอบงำลง (Post Hegemonic) และการแข่งขันที่สูงขึ้นในระบบโลกนำไปสู่การเกิดขึ้นของสงครามขึ้นได้ แม้รัฐต่าง ๆ จะพยายามส่งเสริมให้เกิดสถาบันระหว่างประเทศ (International institution) ขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐภายใต้ความสมดุลของอำนาจแบบหลายขั้วอำนาจ (Multipolar) แต่ก็ไม่สามารถควบคุมความขัดแย้งหรือการเกิดขึ้นของสงครามได้ (Chase-Dunn and Podobnik, 1995, pp. 318-319; Levy, 1985, p. 344)

การกระทำของรัฐที่แสดงออกมาเพื่อช่วงชิงอำนาจความเป็นเจ้าโลก (Hegemonic power) ที่ผ่านมา มักแสดงออกอยู่ภายใต้นโยบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและนโยบายการพัฒนาโดยรัฐเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นประเภทของนโยบายที่เสริมสร้างศักยภาพของรัฐ และรัฐสามารถมีบทบาทโดยตรงได้มากที่สุด ภายใต้ต้นนโยบายดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น

(1) **นโยบายการต่างประเทศ (ด้านการเมือง)** ถือเป็นนโยบายที่รัฐให้ความสำคัญอย่างมากภายใต้ระบบการเมืองระหว่างประเทศ เนื่องจากนโยบายการต่างประเทศมีความเกี่ยวพันที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (ภายนอก) รวมถึงบริบทภายในรัฐด้วย (ภายใน) ดังนั้น การดำเนินนโยบายการต่างประเทศของรัฐต่าง ๆ จึงมุ่งที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่ส่งผลต่อความมั่นคงและมั่งคั่งของรัฐให้มากที่สุด โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจมักแสวงหาและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบ “ลำดับชั้น” (Hierarchy) ที่ตนเองอยู่บนยอดสุดของความสัมพันธ์ อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ประเทศมหาอำนาจสามารถวางตนเป็นศูนย์กลาง (Central) สำหรับครอบงำและควบคุมประเทศพันธมิตรหรือประเทศนอกกลุ่มพันธมิตรเพื่อนำไปสู่การครองความเป็นเจ้าโลกได้ (Chase-Dunn and Podobnik, 1995, pp. 326-327)

(2) **นโยบายทางด้านเศรษฐกิจ (อุตสาหกรรม)** การเปลี่ยนแปลงของทุนนิยมโลกและความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างรัฐในรูปแบบ “การแบ่งงานกันทำระดับโลก” ถือได้ว่า เป็นความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการรักษาสถานะและผลประโยชน์ระหว่างรัฐที่สำคัญ โดยเฉพาะการส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคา

(Price), ค่าจ้างแรงงาน (Wage), และผลผลิต (Production) ซึ่งเกี่ยวพันกับสภาพสังคมและสถานภาพของรัฐ ทำให้หลาย ๆ รัฐต่างให้ความสำคัญต่อนโยบายทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายใน (นโยบายแบบรัฐมุ่งเน้นในการพัฒนา – State Led) และภายนอก (ระหว่างประเทศ) โดยรัฐที่สามารถก้าวมาเป็นประเทศมหาอำนาจหรือผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกได้นั้น มักจะใช้ฐานจากนโยบายทางเศรษฐกิจดังกล่าว โดยเฉพาะรากฐานจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นตัวสร้างความมั่งคั่งและอิทธิพลภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ถ้าหากการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐ ทำให้รัฐหนึ่งสามารถขยายขนาดเศรษฐกิจใหญ่มากขึ้นเท่าไร โอกาสของรัฐนั้นในการครองความเป็นเจ้าโลกก็จะสูงมากขึ้นเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากในช่วงของยุครุ่งเรืองของจักรวรรดิสหราชอาณาจักร (Pax Britannica) และจักรวรรดิ (ใหม่) สหรัฐอเมริกา (Pax Americana) (Goldstein, 1987, pp. 584-590)

(3.) นโยบายการจัดการทรัพยากร (ปัจจัยการผลิตและนวัตกรรม) ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการผลิตของรัฐในการสร้างความมั่งคั่งและมั่นคงในระบบทุนนิยมโลก โดยเฉพาะทรัพยากรประเภทพลังงานพื้นฐาน (Primary Energy Resources) ต่าง ๆ เนื่องจากทรัพยากรดังกล่าวนั้นมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้รัฐจึงจำเป็นต้องแข่งขันในการครอบครองทรัพยากรจากประเทศอื่น ๆ หรือพัฒนาของนวัตกรรม (Innovation) สำหรับการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งรัฐที่สามารถครอบครองทรัพยากรเป็นจำนวนมากหรือสามารถพัฒนานวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรได้เหนือกว่ารัฐอื่น ๆ ก็จะทำให้รัฐนั้น ๆ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงของตนเองไปสู่การเป็นประเทศมหาอำนาจได้ด้วยตัวอย่างของนวัตกรรมที่สร้างอำนาจการครอบงำของรัฐหนึ่งได้นั้น เช่น Internet, Technologies, Biotechnologies, หรือ Nuclear เป็นต้น (Rumyantseva, 2006, pp. 180-181)

(4.) นโยบายทางการทหาร ถือเป็นนโยบายของรัฐที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างประเทศและส่วนหนึ่งของ การครอบครองอำนาจระดับโลก (World Power Dominant) การขยายอิทธิพลอำนาจของรัฐมหาอำนาจ นับตั้งแต่ก่อนยุคจักรวรรดินิยม (Imperialism) จนถึง

ยุคทุนนิยมในปัจจุบัน ในหลาย ๆ ครั้ง จึงเลือกใช้นโยบายทางการทหารเข้าควบคุมหรือยึดครองอำนาจของรัฐอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้ทำสงครามโดยตรง หรือการขยายฐานกำลังทหารตามพื้นที่ต่าง ๆ (Modelski and Thompson, 1978 cited in Levy, 1985, pp. 346-347)

ภายใต้้นโยบายเหล่านี้เองที่จะทำให้รัฐต่าง ๆ มีความสามารถในการแข่งขัน และช่วงชิงอำนาจความเป็นเจ้าโลกได้ โดยตัวอย่างการกระทำของรัฐที่แสดงออกถึงการช่วงชิงอำนาจความเป็นเจ้าโลกที่เห็นได้ชัด อย่างเช่น การกำหนดนโยบายของประเทศสหรัฐ ฯ ภายใต้ “ยุทธศาสตร์แพนตากอน” (Pantagon strategy) ในช่วงหลังสงครามเย็น มีเป้าหมายที่สำคัญในการครองความเป็นเจ้าโลกและการจัดระเบียบโลก (World order) ด้วยการนำของสหรัฐ ฯ ซึ่งนโยบายที่ถูกกำหนดออกมาของสหรัฐ ฯ มักมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายยุทธศาสตร์แพนตากอน ไม่ว่าจะเป็นโยบายการต่างประเทศที่สหรัฐ ฯ มักแสดงท่าทีความเป็นผู้นำ หรือเชื่อมโยงกับพันธมิตรระดับมหาอำนาจ หรือนโยบายครอบงำทางการทหาร (Military dominance) ของสหรัฐ ฯ ที่มีอย่างต่อเนื่อง (Chase-Dunn and Podobnik, 1995, pp. 319-320)

วัฏจักรคลื่นยาวภายใต้ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจ การเมือง และ สงคราม

การวิเคราะห์ของกลุ่มนักคิดสังคมนิยมที่เชื่อการเปลี่ยนแปลงของระบบโลก เป็นวัฏจักรคลื่นยาว ต่อการเกิดขึ้นของสงคราม มีความแตกต่างกับการวิเคราะห์ของนักคิดในกลุ่มสังคมนิยมดั้งเดิมที่เห็นได้อย่างชัดเจน ก็คือ เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกและการเกิดขึ้นของสงครามที่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มสังคมนิยมดั้งเดิมมองว่า การเปลี่ยนแปลงของระบบโลกล้วนเกิดขึ้นจากการกระทำของรัฐในการรักษา/ช่วงชิงอำนาจระหว่างกันภายใต้ระบบสมดุลของอำนาจในโลก แต่กลุ่มนักคิดสังคมนิยมในกลุ่มที่มองการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรคลื่นยาวกลับมองว่า การกระทำของรัฐต่าง ๆ ในระบบโลกเป็นเพียงส่วนหนึ่งภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลง การกระทำของรัฐเป็นเพียงส่วนที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น โดยมีปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองระหว่าง

ประเทศเป็นปัจจัยที่คอยส่งผลกระทบต่อการกระทำของรัฐและรับผลจากการกระทำของรัฐ ดังนั้นกลุ่มนักคิดสังคมนิยมในกลุ่มที่มองการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรคลื่นยาว จึงไม่ได้มองการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกหรือการเกิดขึ้นของสงครามเป็นเพียงการกระทำของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่มองการกระทำของรัฐเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงควบคู่กับปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมือง (Goldstein, 1987, p. 573)

(1.) **ปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศ** ในงานเขียนของ Joshua S. Goldstein (1987) บทความที่ชื่อ *Long Waves in War, Production, Prices, and Wages* ได้ทำการศึกษาถึงเงื่อนไขปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของระบบโลก นอกเหนือจากการวิเคราะห์การกระทำของรัฐแบบพวกสังคมนิยมดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว โดย Goldstein ได้อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกนั้น ล้วนเป็นผลมาจากการกระทำภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและได้สัมพันธ์กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของการลงทุนในระบบทุนนิยม (Capital Investment), การเกิดขึ้นของนวัตกรรม (Innovation), การเกิดการต่อสู้ทางชนชั้น (Class Struggle), หรือแม้แต่การเกิดขึ้นของสงครามเอง จนได้กลายเป็นพลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงระหว่างกัน

โดยเฉพาะปรากฏการณ์ของการลงทุนในระบบทุนนิยมโลกที่ Goldstein เชื่อว่าส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงในระบบโลกและส่งผลกระทบต่อการกระทำของรัฐมากที่สุด เนื่องจากการศึกษาชุดข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและตัวเลขทางเศรษฐกิจของ Goldstein นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1495 เป็นต้นมา ได้พบว่า การกระทำของรัฐหรือแม้แต่การดำเนินนโยบายของรัฐมักมีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำของรัฐในการตัดสินใจในการทำสงคราม ก็ล้วนสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นด้วย (Goldstein, 1987, p. 573)

ชุดข้อมูลสภาพโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ Goldstein นำมาใช้ศึกษาอ้างอิงกับการเกิดขึ้นของสงครามนั้น ประกอบไปด้วย (Goldstein, 1987, pp. 584-590)

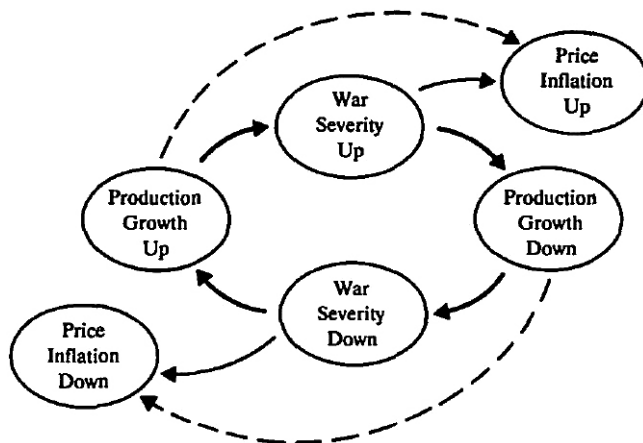
- *ราคาสินค้า (Price)* ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสินค้ากับการเกิดขึ้นของสงคราม ทำให้พบว่า ผลของการเติบโตของราคาสินค้าที่รวดเร็วสัมพันธ์กับการขึ้นของสงคราม และหากสงครามเมื่อเกิดขึ้นจะส่งผลให้ราคาสินค้าตกต่ำลง อันความสัมพันธ์ที่สวนทางกันระหว่างการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและแนวโน้มการเกิดขึ้นของสงคราม

- *ค่าจ้างแรงงาน (Wage)* ถือเป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมากที่สุด เนื่องจากค่าจ้างแรงงานมักจะขึ้นลงตามสถานการณ์ของสภาพเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้น ๆ และเมื่อสงครามได้เริ่มก่อตัวขึ้น ค่าจ้างแรงงานก็ถือเป็นส่วนของเศรษฐกิจอันดับแรก ๆ ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะอัตราค่าแรงงานตกต่ำที่สุดเกิดขึ้นในช่วงระหว่างสงครามจนถึงช่วงต้นภายหลังสงครามสิ้นสุด

- *การผลิตสินค้า (Production)* ถือได้ว่ามีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของระบบโลก โดยเฉพาะการผลิตที่เติบโตมากขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของเศรษฐกิจที่ดี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกที่ดีขึ้น โดยที่จุดเริ่มต้นของแนวโน้มการเติบโตของการผลิตจะเกิดขึ้นในช่วง 10 – 15 ปี ก่อนที่การพัฒนาของระบบทุนนิยมโลกจะถึงจุดสูงสุด ซึ่งผลจากการชะลอการผลิตและแนวโน้มการผลิตที่ลดลงจะก่อให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ และแนวโน้มการเกิดขึ้นของสงครามที่สูง

Goldstein ได้พยายามอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ที่ส่งผลต่อแนวโน้มการเกิดขึ้นของสงคราม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของ ราคาสินค้า และปริมาณการผลิตสินค้าในระบบเศรษฐกิจโลก ที่สัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของสงคราม โดยช่วงก่อนสงครามสภาพเศรษฐกิจโลกจะมีลักษณะการผลิตสินค้าในปริมาณที่สูงและเงินเฟ้อต่ำ แต่เมื่อถึงจุดสูงสุดของสภาพเศรษฐกิจก็จะก่อให้เกิดสงครามขึ้นเนื่องจากการแข่งขันระหว่างรัฐที่สูงและสภาพเศรษฐกิจที่เริ่มถดถอย จนในที่สุดสงครามจึงก่อให้เกิดเงินเฟ้อสูง รวมถึงปริมาณการผลิตสินค้าที่ต่ำ ซึ่งเมื่อผลพวงของสงครามได้ยุติก็จะทำให้ระบบเศรษฐกิจโลกกลับสู่สภาพปกติหรือช่วงก่อนสงครามอีกครั้งหนึ่ง อันเป็นวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกกับการ

เกิดขึ้นของสงคราม

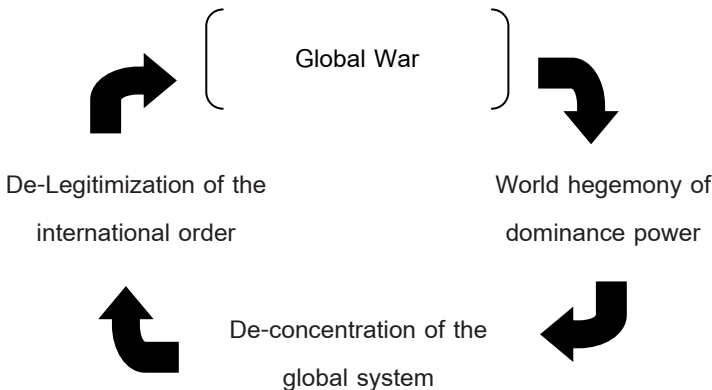
รูปที่ 1 : วัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจกับการเกิดขึ้นของสงคราม (Goldstein, 1987, p. 594)

ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำภายหลังสงคราม กลับไปสู่สภาพเศรษฐกิจในช่วงก่อนการเกิดขึ้นของสงครามได้นั้น Svetlana Rumyantseva (2006, p. 181) ได้ขยายคำอธิบายของการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาดังกล่าวว่า นอกเหนือจากความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ของสงครามกับปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจโลกแล้ว การพัฒนานวัตกรรมของมนุษย์ในระบบทุนนิยมโลกก็เป็นส่วนสำคัญในการฟื้นเศรษฐกิจโลกเช่นเดียวกัน เนื่องจากนวัตกรรมจะก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาสภาพเศรษฐกิจหรือช่วยฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น

(2.) **ปัจจัยเชิงโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศ** การกระทำของรัฐต่าง ๆ ที่มุ่งหวังต่อการครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกนั้น ถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งผลจากการแข่งขันระหว่างรัฐในการแย่งชิงอำนาจความเป็นเจ้าโลก ได้ก่อให้เกิดการแยกกลุ่มรัฐออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกเดิมกับกลุ่มผู้ท้าทาย

อำนาจ (Challengers) ซึ่งภายในงานเขียนที่ชื่อว่า *War Cycles* ของ *Arno Tausch* (2007) ได้พยายามอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภายใต้การแข่งขันในการช่วงชิงอำนาจ โดยรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในระบบโลกดังกล่าว รัฐผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกเดิมจะพยายามรักษาอำนาจของตนเองไว้ ด้วยการสร้างพันธมิตรและกดดันประเทศอื่น ๆ ด้วยนโยบายรูปแบบต่าง ๆ ส่วนรัฐผู้ท้าทายอำนาจจะพยายามพัฒนาศักยภาพของตนเองและดำเนินการเพื่อล้มล้างอำนาจของกลุ่มรัฐผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกเดิม โดยคุณลักษณะที่รัฐผู้ท้าทายอำนาจมักดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพ ประกอบไปด้วย การพัฒนากองทัพขนาดใหญ่, การพัฒนาฐานเศรษฐกิจของรัฐ, ควบคุมสังคมเป็นสังคมปิด, และควบคุม/ใช้สื่อเป็นเครื่องมือของรัฐ (Modelski, 1999 cited in Tausch, 2007, p. 42)

ซึ่งภายใต้รูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าว เมื่อประเทศมหาอำนาจถูกท้าทายอำนาจการครอบงำ หรือถูกลดถอยการเป็นศูนย์กลางลง (De-concentration of the global system) Goldstein (1988 cited in Tausch, 2007, p. 41) เชื่อว่าจะก่อให้เกิดสงครามขึ้นได้ โดยเฉพาะหากความสัมพันธ์ของระหว่างกลุ่มประเทศดังกล่าวมีผลต่อกรอบของระเบียบโลก (De-Legitimization of the international order) มากเท่าไร ความรุนแรงหรือขนาดของสงครามก็ยังมีมากเท่านั้น

รูปที่ 2 : วัฏจักรความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและการเกิดขึ้นของสงครามในระบบโลก (Goldstein, 1988 cited in Tausch, 2007, p. 41)

นอกจากการกระทำระหว่างรัฐผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกเดิมกับรัฐผู้ท้าทายอำนาจจะก่อให้เกิดสงครามโดยตรงแล้ว ในงานเขียนของ Christopher Chase-Dunn และ Bruce Podobnik (1995) ที่ชื่อ *The Next World War: World-System Cycles and Trends* ยังได้พยายามในการอธิบายปัจจัยเชิงโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นสภาพแวดล้อมเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการกระทำและการแข่งขันระหว่างรัฐทั้งสองกลุ่มจนนำไปสู่สงคราม อันประกอบไปด้วย K-Wave⁴, ลำดับของการครองอำนาจนำ, การกอดตันจากมวลชน, และความไม่เท่าเทียมในระบบโลก ถ้าหากเงื่อนไขเหล่านี้มีเพิ่มสูงขึ้นก็จะก่อให้เกิดสงครามขึ้นได้ ส่วนเงื่อนไขการปลดและทำลายอาวุธ, การพึ่งพาทางเศรษฐกิจ, และการบูรณาการทางการเมือง หากมีอัตราที่น้อยลงก็จะก่อให้เกิดสงครามเช่นเดียวกัน

รูปที่ 3 : ตัวแบบความเป็นไปได้ในการเกิดของสงครามในอนาคต (Chase-Dunn and Podobnik, 1995)

(3.) **วัฏจักรของสงคราม** การเกิดขึ้นของสงครามแม้จะก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นสิ่งที่ทุก ๆ คนไม่อยากจะเกิดขึ้น แต่ความจริงที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ก็คือ สงครามเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะ Edward Russel Dewey (1971) ที่ได้เขียนบทความที่ชื่อ *The Pattern War* ที่ชี้ว่า สงครามจะเกิดขึ้นแน่นอน ไม่ว่าจะจะมีลักษณะเป็นสงครามระยะเวลาสั้น-ยาว หรือขอบเขตพื้นที่กว้าง-วงจำกัด เนื่องจาก “สงคราม” เปรียบเสมือนการสังเคราะห์ (Synthesis) ผลของการแข่งขันและการต่อสู้ในการเมืองระดับโลก (Battle on war)

⁴ การเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลาสภาพเศรษฐกิจในช่วงสิ้นสุดของอัตราเติบโต (Upswing) เพื่อก้าวไปสู่ในช่วงตกต่ำลง (Downswing) ผลจะก่อให้เกิดสภาวะการแข่งขันและความขัดแย้งสูงซึ่งจนนำไปสู่เกิดสภาวะสงครามในที่สุด

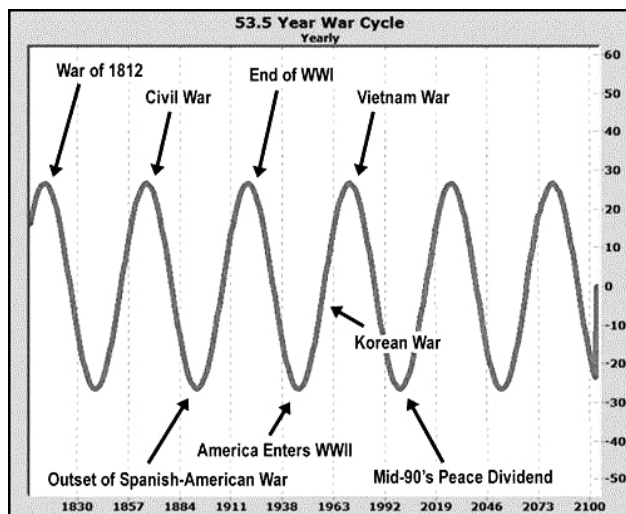
และสงครามจะเกิดขึ้นทุก ๆ ช่วงเวลา 50-60 ปี นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1495-1975 เป็นต้นมา ในรูปแบบวัฏจักรคลื่นยาว

มุมมองของ Dewey ดังกล่าวยังได้สอดคล้องกับมุมมองของ Arno Tausch (2007) ในบทความที่ชื่อว่า *War Cycles* ที่มองสงครามเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นวัฏจักร สามารถเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของเงื่อนไข 3 สิ่ง คือ รัฐ เศรษฐกิจ และการเมือง โดยที่สงครามเปรียบเสมือนการเป็นจุด “เปลี่ยนผ่าน” (Transformation) ช่วงเวลาที่วิกฤติไปสู่สู่อีกช่วงเวลาหนึ่ง กล่าวคือ ภายใต้การอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกของกลุ่มนักคิดสังคมนิยมในกลุ่มที่มองการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรคลื่นยาวนั้น ได้แบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2 ช่วงเวลาภายในวัฏจักรคลื่นยาว ได้แก่

1.) ช่วงเติบโตขึ้น (Upswing or A-phase) คือ ช่วงเวลาที่ระบบเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มการพัฒนาไปในทิศทางที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงความสัมพันธ์ดุลยภาพของอำนาจมีความมั่นคง ประเทศผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกสามารถรักษาเสถียรภาพได้

2.) ช่วงลดต่ำลง (Downswing or B-phase) คือ ช่วงเวลาของการพัฒนาเศรษฐกิจไปในทิศทางที่ลดต่ำลง รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองในระบบโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้น รัฐผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกเดิมมีความอ่อนแอและถูกท้าทายจากกลุ่มรัฐมหาอำนาจอื่น จนทำให้ดุลยภาพของโลกลดลงกลายเป็นระบบหลายขั้วอำนาจภายในระบบโลก

ซึ่งการเปลี่ยนผ่านของช่วงเวลาในระบบโลกดังกล่าว โดยใช้สงครามเป็นจุดเปลี่ยนในวัฏจักรคลื่นยาวของระบบโลกนั้น มักเกิดขึ้นในช่วงจุดสูงสุดของช่วงเวลา “ช่วงเติบโตขึ้น” เนื่องจากต้นทุนที่สูงในการควบคุมของรัฐผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลกเดิม จึงทำให้รัฐอ่อนแอ รัฐมหาอำนาจอื่นจึงสามารถก้าวขึ้นมาแข่งขันได้ และใช้สงครามเป็นจุดเปลี่ยนผ่านอำนาจและช่วงเวลาในวัฏจักรคลื่นยาวของระบบโลก ซึ่งสงครามจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องใน “ช่วงลดต่ำลง” (Levy, 1985, p. 2) ดังเช่นที่เกิดขึ้นกับเหตุการณ์สงครามระดับโลกที่เกิดขึ้นหลาย ๆ ครั้ง ดังรูปต่อไปนี้

รูปที่ 4 : วัฏจักรของสงครามในช่วงศตวรรษที่ 19 - 22 (Edelson, 2013)

นอกจากนี้ ในแต่ละสงครามที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้เกิดช่วงเวลาของสภาพเศรษฐกิจและการเมืองเข้าสู่ช่วงลดต่ำลงเรื่อย ๆ แล้ว กลุ่มนักคิดสังคมนิยมในกลุ่มที่มองการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรคลื่นยาวยังได้กล่าวถึง กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ส่งผลกระทบกระจายความรุนแรงของสงครามจากพื้นที่ที่จงจำกัดให้มีขนาดพื้นที่สงครามหรือพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสงครามขยายวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่มากขึ้นกว่าเมื่อครั้งในอดีต (Rumyantseva, 2006, p. 180)

สงครามครั้งต่อไป (Next World War)

การคาดคะเนการเกิดขึ้นของสงครามในอนาคต (หลังช่วงสงครามเย็น) ภายใต้การศึกษาของกลุ่มนักคิดที่ศึกษาการเกิดขึ้นของสงครามเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักรคลื่นยาวนั้น ผลการศึกษาของนักคิดส่วนใหญ่ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มช่วงเวลาก่อเกิดของสงครามในอนาคตจะอยู่ในช่วงเวลาประมาณทศวรรษที่ 2020 โดยตัวอย่างผลการศึกษาวิเคราะห์คาดคะเนช่วงเวลาดังกล่าวอย่างเช่น

(1.) Christopher Chase-Dunn และ Bruce Podobnik (1995)

ในบทความที่ชื่อ *The Next World War: World-System Cycles and Trends* ซึ่งได้ทำการศึกษาความน่าจะเป็นของการเกิดขึ้นของสงครามในอนาคต ด้วยการคำนวณแนวโน้มระยะยาวของ K-Wave ซึ่งทำให้เห็นถึงเงื่อนไขทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างรัฐในช่วงประมาณทศวรรษที่ 2020 ที่จะสามารถก่อให้เกิดรัฐที่ขึ้นมาท้าทายอำนาจความเป็นเจ้าโลกของสหรัฐอเมริกาได้ อย่างเยอรมนีหรือญี่ปุ่น รวมถึงจีนและรัสเซียที่กำลังพัฒนาตามมา ซึ่งรัฐต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีทางการทหารอยู่สูง แต่อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาอาจมีความได้เปรียบอยู่ในทางด้านการเมืองและเทคโนโลยีทางการทหารอยู่ระดับหนึ่ง ด้วยความพร้อมของทั้งสามประเทศมหาอำนาจสำหรับการแข่งขันและการต่อสู้ในตัวเอง อาจนำไปสู่การเกิดขึ้นของสงครามขึ้นได้ในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อรัฐใดรัฐหนึ่งต้องการหรือกระทำการในการรุกรัล้าอาณานิคมเขตพื้นที่อำนาจทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจของอีกรัฐหนึ่ง

(2.) Svetlana Rumyantseva (2006) ในบทความที่ชื่อว่า *Long*

Cycles, Global Wars and World Energy Consumption ได้พยายามศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจโลกและการจัดการทรัพยากรกับการเกิดขึ้นของสงคราม ซึ่งผลการศึกษานี้ให้เห็นว่าในช่วงระหว่าง ปี ค.ศ. 2020-2025 ถือเป็นช่วง Upswing ของการแข่งขันในโครงสร้างเศรษฐกิจโลก ทำให้แนวโน้มของการจัดการทรัพยากรโดยเฉพาะพลังงานพื้นฐาน (Primary Energy) มีลักษณะเป็นเพียงการแข่งขันในการใช้ทรัพยากรเพื่อป้องกันผู้ตลาด มากกว่าความพยายามในการสร้างนวัตกรรมสำหรับการแก้ไขปัญหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดสงครามในระดับโลกจากสาเหตุของการแข่งขันในการแย่งชิงทรัพยากรที่รุนแรง

(3.) Arno Tausch (2007) ในบทความที่ชื่อว่า *War Cycles*

ผลการศึกษานี้ให้เห็นว่า “*The Conflict Clock*” ในระบบโลกที่จะก่อให้เกิดสงครามขึ้นในอนาคต จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาทศวรรษ 2020 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว กระแสต่าง ๆ ภายใต้นโยบายความคิดแบบตะวันตก (Standard Western Concept) ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกทั้งกระแสของความคิดเกี่ยวกับ

สิทธิมนุษยชน (Civil Rights), อิสรภาพ (Freedom), หรือการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย (Democratization) อันเป็นช่วงของคลื่นระลอกที่สาม (Third wave) ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของรัฐต่าง ๆ ทำให้นโยบายการต่างประเทศของรัฐส่งผลกระทบต่อแนวโน้มของความรุนแรงและความไม่สมดุลของอำนาจในระบบโลกในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดขึ้นได้

บทวิจารณ์

การวิเคราะห์การเกิดขึ้นของสงครามของกลุ่มนักคิดสังคมนิยมในกลุ่มที่มองการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรคลื่นยาวนั้น มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์ที่อยู่ภายใต้กรอบความคิดแบบมองยุโรปเป็นศูนย์กลาง (Eurocentric Framework) ทำให้ปัญหาในการวิเคราะห์ที่ผ่านมาสำคัญอยู่ 2 ประการ ได้แก่

(1.) การวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขการเกิดขึ้นของสงครามของกลุ่มดังกล่าวยังเป็นเพียงการวิเคราะห์ภายใต้กรอบเงื่อนไขปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองในระบบโลกเท่านั้น ซึ่งทำให้การวิเคราะห์ที่ผ่านมายังขาดการวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมในระบบโลกส่วนอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสงครามด้วย อย่างเช่น ตัวแสดงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รัฐ อย่างเช่น ตัวประชาชน มวลชน กลุ่มเคลื่อนไหว นักธุรกิจ หรือแม้แต่กลุ่มก่อการร้ายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะบทบาทของ “กลุ่มก่อการร้าย” ที่ได้สร้างแรงสะเทือนต่อทุก ๆ สังคมในโลก ณ ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็กลุ่มก่อการร้ายอย่าง Hezbollah, Taliban, Hamas, Al-Qaeda หรือ ISIS ฯลฯ ที่ล้วนเป็นชนวนที่นำไปสู่การก่อให้เกิดภัยสงครามตั้งแต่ขนาดเล็กเฉพาะพื้นที่จนไปสู่ระดับระหว่างประเทศด้วย แม้ในงานวิเคราะห์ของกลุ่มดังกล่าวภายหลังเหตุการณ์ 9/11 ก็ยังไม่ให้ความสำคัญต่อกลุ่มก่อการร้ายมากนัก ซึ่งกลุ่มก่อการร้ายอาจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่อาจนำไปสู่การก่อให้เกิดสงครามขึ้นได้ในอนาคต ภายใต้ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ทรัพยากร ความเชื่อทางด้านวัฒนธรรมประเพณี และศาสนาที่แตกต่างกัน เป็นต้น

(2.) ความแน่นอนของการวิเคราะห์การเกิดขึ้นของสงครามที่ผ่านมาเป็นเพียงความพยายามในการสร้างตัวแบบหรือทฤษฎีคาดคะเนการเกิดขึ้น

ของสงคราม ผ่านเงื่อนไขทางโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองโลกเพียงบางส่วน ทำให้ความแน่นอนของการวิเคราะหียังมีปัญหาเมื่อถูกนำมาวิเคราะห์กับทุกเหตุการณ์สงครามหรือการคาดเดาอนาคตข้างหน้า แม้แต่ Christopher Chase-Dunn เองก็พยายามเน้นย้ำว่าโอกาสของการเกิดภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้เพียงแค่ 50/50 เท่านั้น เพราะทั้งหมดที่วิเคราะห์มานั้นถือเป็นการคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต

นอกจากนี้การวิเคราะห์การเกิดขึ้นของสงครามของกลุ่มนักคิดสังคมนิยมในกลุ่มที่มองการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรคลื่นยาว โดยเฉพาะงานเขียนของนักคิดต่าง ๆ ภายในกลุ่มที่ได้กล่าวไปข้างต้น แม้การวิเคราะห์ของแต่ละคนดังกล่าวจะพยายามอธิบายภายใต้ปัจจัยต่าง ๆ ร่วมกัน แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนอย่างยิ่งต่อปัญหาในการอธิบายระบบหรือกลไกของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของสงคราม ซึ่งที่ผ่านนักคิดแต่ละคนมักเน้นหนักเพียงปัจจัยในมิติใดเพียงมิติหนึ่ง และลดทอนการให้ความสำคัญต่อปัจจัยในมิติอื่น ๆ อย่างเช่นกลุ่มที่สนใจมิติเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จะลดความสำคัญต่อประเด็นในมิติการเมืองลง อย่างการวิเคราะห์ภายในงานเขียนของ Goldstein (1987) หรือ Ruyantseva (2006) เป็นต้น ซึ่งสำหรับผู้เขียนเอง งานเขียนที่ก่อให้เกิดการวิเคราะห์การเกิดขึ้นของสงครามในภาพกว้างและเห็นถึงการควมรวมนำเอาปัจจัยต่าง ๆ นำเอามาในการวิเคราะห์ที่ชัดเจน อาจเป็นงานของ Chase-Dunn and Podobnik (1995) เนื่องจากจะพบว่าภายในงานเขียนดังกล่าวได้รวมนำเอาปัจจัยในมิติต่าง ๆ เอามาวิเคราะห์ รวมถึงแสดงให้เห็นถึงกลไกหรือระบบที่จะก่อให้เกิดสงครามขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยในแง่บวกและแง่ลบต่อสงคราม อันนำไปสู่การกลายเป็นวัฏจักรคลื่นยาวของระบบโลกที่สัมพันธ์กับการเกิดขึ้นของสงครามได้ (ดังรูปที่ 3) ซึ่งเป็นสิ่งที่นักคิดภายในกลุ่มหลาย ๆ คนยังขาดที่จะวิเคราะห์ในจุดดังกล่าว และมุ่งอธิบายการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกเป็นพัฒนาการแบบเส้นตรงเพียงอย่างเดียว

สรุป

การวิเคราะห์การเกิดขึ้นของสงครามระดับโลกที่ผ่านมา มีกลุ่มนักคิดที่สำคัญอย่างกลุ่มสังคมนิยม ซึ่งมองการเกิดขึ้นของสงครามจากการวิเคราะห์การกระทำของรัฐในการช่วงชิงอำนาจระหว่างรัฐ เพื่อไปสู่การเป็นรัฐผู้ครองอำนาจความเป็นเจ้าโลก อันเป็นเหตุที่สำคัญที่นำไปสู่การเกิดสงคราม แต่อย่างไรก็ตามในกลุ่มสังคมนิยมก็ยังมีนักคิดที่เชื่อการเปลี่ยนแปลงในระบบโลกในรูปแบบเป็นวัฏจักรคลื่นยาว อันเป็นการวิเคราะห์ที่รวบรวมเอาการวิเคราะห์การกระทำของรัฐควบคู่กับปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองในระบบโลกที่เกิดขึ้น จนทำให้เห็นถึงวัฏจักรของการเกิดขึ้นสงครามควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและการเมืองในระบบโลกที่สัมพันธ์กันอย่างแน่นหนาและแยกไม่ออก ซึ่งประโยชน์ของการวิเคราะห์ลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดการวิเคราะห์ปัจจัยแลเงื่อนไขในระบบโลกที่รอบด้านและยังเป็นการป้องกันภัยสงครามที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเหมือนดังเช่นการคาดคะเนของนักคิดกลุ่มดังกล่าวที่เชื่อว่า สงครามจะเกิดขึ้นอีกครั้งในช่วงปีทศวรรษที่ 2020

เอกสารอ้างอิง

- ศิริโรตม์ ภาคสุวรรณ และคณะ. (2542). **เอกสารประกอบการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเบื้องต้น PS 120 (S)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Chase-Dunn, C. and Podobnik, B. (1995). The Next World War: World-System Cycles and Trends. In *Journal of World-Systems Research*, 1 (6). pp. 318-348.
- Dewey, E.R.. (1971). The Patterns of War. In *Cycles the Mysterious Forces That Trigger Events*. New York: Hawthorn Books. pp. 145-158.
- Edelson, L. (2013, February). **Very Serious Stuff: War Cycles Hit This Year! Prepare Now**. Retrieved April 25, 2016, from <http://www.moneyandmarkets.com/very-serious-stuff-war-cycles-hit-this-year-prepare-now-51479>.
- Goldstein, Joshua S. (1987). Long Waves in War, Production, Prices, and Wages. In *Journal of Conflict Resolution*. 31 (4), pp. 573-600.
- Levy J.S. (1985). Theories of General War. In *World Politics*, 37 (3), pp. 344-374.
- Rumyantseva, S. (2006). Long Cycles, Global Wars and World Energy Consumption. In Devezas, T.C. (Ed.). *Kondratieff Waves, Warfare and World Security*. Amsterdam: IOS Press. pp. 180-185.
- Tausch, A. (2007). War Cycles. In *Social Evolution & History*, 6 (2), pp. 39-74.